

KOV koostööst Eesti pealinnaregioonis Kopenhaageni, Oslo ja Helsingi pealinnaregioonide ja Eesti omavalitsusüksuste koostöökogemuse uuringu taustal

Veiko Sepp

www.geomedia.ee

Tallinn 01.03.2011

Pealinnapiirkonna koostöö ja Põhjamaade kogemus

- Eesti kui üks Põhjamaadest (tulevikus)?
- Põhjamaade omavahelised sarnasused ja erinevused
- Euroopa ja maailma poolt pakutav koostöökogemus on veelgi mitmekesisem
- Eesti pealinnapiirkonna kogemus – mida on meil endil ja teistelt sellest õppida (praegu ja tulevikus)?

Kogemuse „tõlkimine“ (translation)

- Asustuse ning sotsiaal-majandusliku süsteemi territoriaalne iseloom
- Õigusruum
- Kohaliku omavalitsemise traditsioon
- Huvid
- Väärtused
- Finantsvõimalused
- Inimressurss

Koostöö vajadus – linnastu HTK

- 1- või 2-tasandiline KOV – mõlemad võimalused
- Pealinna staatus esmatasandi üksusena või esma- ja teise tasandi üksusena – mõlemad võimalused
- Pealinna ja teiste üksuste kogusuuruse proportsioon – suhteliselt võrdne
- Teise tasandi regiooni piirid ületavad pealinnapiirkonna funktsionaalseid piire

Valikud

- *Olemasolev HTK – suur koostöö vajadus*
- *Linnastu on teise tasandi üksus (esmatasand olemasoleva HTK alusel või pealinna jagamine) – tasandite vahelise koordineerimise vajadus*
- *Linnastu on esmatasandi (ja ka teise tasandi) üksus – inimeste, asutuste ja valdkondade vahelise koostöö vajadus*

Koostööpiirkonnad

- HTK 2.-tasandi regioonid (Taani ühistransport)
- Seadustes eraldi sätestatud koostööpiirkonnad (Helsingi pealinnaregioon)
- Tulenevalt vajadusest (Taani ja Norra veepuhastusjaamad, põletusjaamad, kergliiklusteede võrgustikud)

Valikud

- *Valdkonnaspetsiifilised, kooskõlas vastavate funktsionaalsete seoste territoriaalse iseloomuga*

Koostöö laad

- Kohustuslik koostöö – Taanis (ühistransport), Soomes (ühistransport, jäätmemajandus, ruumiplaneerimine)
- Tingimuslikult kohustuslik koostöö – vee- ja heitveepuhastus, prügikäitlus)
- Vabatahtlik koostöö – kõik valdkonnad

Valikud

- *Valik sõltub õigusruumist, KOV traditsioonist, huvidest ja väärtustest, valdkondlike seoste territoriaalsusest*

Koostöö vormid

- Ühisomavalitsus – Helsingi piirkonna vallaliidud (HSL, HSY)
- Ühised korraldavad ühingud – Taani ja Norra ühistranspordi korraldamine, veepuhastus, jäätmemajanduse korraldamine, põletusjaamad
- Koostöökogud ja -võrgustikud – Taani Vestegnssamarbejdet, KE Vand koostöökogu kommuunidega, Kopenhaageni kergliiklusvõrgu projektinõukogu)
- Halduslepingud - HSY Jätehuolto ja Kirkkonummi valla jäätmekorraldusleping
- Ühised regulatsioonid - Helsingi pealinnapiirkonna üldplaneering

Valikud

- *Ühine otsustamine või otsuste vaheliste kompromisside otsimine*
- *Korraldamise koondamine ühisesse ühingusse või delegeerimine halduslepinguga*
- *Ühtsed regulatsioonid või regulatsioonide koordineerimine*

Otsustusõiguse ja kompetentsi vertikaalne jagamine

- Koondatud ühtsesse organisatsiooni
- Jagatud ühise organisatsiooni ja KOV-de vahel
- Jagatud KOV-desse

Valikud

- *Sõltuvalt koostöövormist, aga ka huvidest, väärtustest, finantsvahenditest ja inimressursist*

Otsustusõiguse horisontaalne jagamine

- Vastavalt elanike arvu ja/või rahalise panuse proportsioonile
- Piiratud proportsionaalsus – keegi ei oma üle 50% hääleõigust
- Traditsiooniline jaotus
- Üks üksus, üks hääl printsiip

Valikud

- *Piiratud proportsionaalsus*

Koostöö ühistranspordis

- kohustuslik koostöö
- maakondlik ulatus
- korraldav ühing
- otsustamise ja kompetentsi koondamine
- ühine regulatsioon

Koostöö vee- ja jäätmemajanduses

- tingimuslikult kohustuslik/vabatahtlik koostöö
- veehaarde ja puhastusjaamade valgala / kogumispiirkondade ulatus
- korraldav ühing
- kompetentsi koondamine
- harmoniseeritud regulatsioonid

Koostöö ruumiplaneerimises

- kohustuslik koostöö
- pealinnaregioon
- jaotatud kompetents ja koostöövõrgustikud
- ühine üldplaneering
- harmoniseeritud regulatsioonid

Koostöö kergliikluse korraldamisel

- vabatahtlik koostöö
- pealinnaregioon
- koondatud kompetents
- ühisametnik(ud)
- harmoniseeritud regulatsioonid

Asustuse ning sotsiaal-majandusliku süsteemi territoriaalne iseloom

- KOV-üksuste piirid ei vasta linnastu asustusstruktuurile
- KOV piirid on ajaloolised ja huvidega kaitstud
- Pealinna territooriumi laiendamine naaberüksuste arvelt on toimunud erandjuhtudel (Helsingi – Sipoo)

Kohaliku omavalitsuse traditsioon

- 20 aastane uuem ajalugu (vs Põhjamaad)
- Individualism kui juurdunud tegutsemisstiil
- Sõltuvus riigist, EL ja Norra riigi rahast kui tegutsemisreaalsus (koostöö eeldus?)
- Tagasihoidlik KOV ülesannete delegeerimise kogemus
- Vabatahtliku koostöö eripalgeline kogemus, puudub kohustusliku koostöö pretsedent

Õigusruum

- Muudetav huvide lähendamisel ja/või kompromissina
- Ühisomavalitsus ei ole hetkel seaduslik lahendus
- Koostöö kohustamine oleks uus põhimõte KOV õiguses (kelle huvides?)

Huvid

- KOV-üksuste omahuvid ja ühishuvid
- Poliitiliste parteide huvid
- Professionaalsed huvid
- Kodanikuühenduste huvid
- Elanike huvid

Väärtused

- KOV demokraatia ja/või KOV haldus
- Esindusdemokraatia „õige“ territoriaalne tasand
- Idealism ja pragmatism
- Koostöö kui väärtus või vahend

Finantsid

- Koostöö kulud ja tulud
- Koostöö - parem teenus või vähem kulusid
- Kulude jaotus ja erinev valmisolek nende suurendamiseks – KOV eelarved, kliendid
- Kasumi/kahjumi jaotamine

Inimesed

- Poliitilised otsustajad – partei ja kohahuvide konfliktid, väärtusvalikud, finantspiiride tunnetamine
- Managerid – võimed ja motivatsioon
- Spetsialistid – võimed ja motivatsioon
- Elanikud/kliendid – rahulolu ja tagasiside (sh. poliitilised valikud)

